

BEST PRACTICE SHEET

DUURZAME AANKOPEN

Afvalinzameling in verschillende gebouwen van de Vlaamse overheid

De Vlaamse overheid schreef in 2017 een opdracht uit voor het beheren van een duurzame afvalinzameling in een aantal gebouwen van zowel de Vlaamse overheid als van De Lijn. Door te fungeren als “aankoopcentrale” kunnen ook een aantal andere Vlaamse administraties en Vlaamse Openbare Instellingen afnemen van deze raamovereenkomst.

LEES MEER OP DE VOLGENDE BLADZIJDEN

MANAGEMENT

- Ecologisch
- Circulair
- Sociaal

PRODUCTGROEP(EN)

- Afval(inzameling) en recyclage

Een project van:

Projectpartner:

CONTACT

Alexander Lemmens
Jurist Vlaamse overheid
alexander.lemmens@vlaanderen.be

Els Verwimp
Beleidsmedewerker interne milieuzorg at Vlaamse Overheid

 [Meer info](#)

1. Duurzaam aankoopproject

Deze raamovereenkomst is een eerste poging om duurzame afvalinzameling te mainstreamen binnen de Vlaamse overheid. De overeenkomst vervangt verschillende op zich staande opdrachten die telkens gekoppeld waren aan één specifiek gebouw.

2. Behoeftebepaling

Een aantal gebouwen zijn in beheer bij Het Facilitair Bedrijf en bij De Lijn. Deze noden konden dus vrij goed worden ingeschat door de beheerders. De opbouw van de raamovereenkomst, bestaande uit een inventaris met verschillende afvalfracties en verschillende volumes aan recipiënten, maakt dat deze raamovereenkomst bruikbaar is voor een divers aantal klanten.

De functionele behoefte van de klant is de efficiënte, kostenefficiënte en duurzame ophaling van zijn afval.

Binnen de Vlaamse overheid kan het Facilitair Bedrijf beroep doen op advies van het Departement Omgeving. Zo zorgen experts dat er milieu-expertise beschikbaar is om overheidsopdrachten te verduurzamen.

3. Doelstelling

Een eerste doelstelling is het **optimaliseren en alligneren van het afvalmanagement** binnen de Vlaamse overheid door te werken met een raamcontract waar voor meerdere gebouwen kan op afgenomen worden. Op die manier kan het overkoepelende afvalbeleid in de praktijk geïmplementeerd worden via een overheidsopdracht. Tevens wordt een gezamenlijke, niet gefragmenteerde aanpak van het afvalmanagement gegarandeerd.

Andere doelstellingen binnen dit aankoopproject zijn:

- het voorzien van een duurzamere afvalophaling
- betere rapportering, professionalisering van de afvalophaling (geen ad hoc contracten per gebouw meer)
- de opdracht toegankelijk maken voor de KMO (de raamovereenkomst werd opgedeeld in 10 percelen).

4. Marktonderzoek en dialoog

Voor het traject werd een marktonderzoek uitgevoerd. Tijdens de marktverkenning werden verschillende marktspelers bevroegd, o.a. wat betreft hun initiatieven inzake duurzaamheid. Op basis van dit marktonderzoek werden de verschillende criteria bepaald.

5. Criteria

Selectiecriteria:

Minimumeis bij 'Technische bekwaamheid van de inschrijver (kwalitatieve selectie)':

- Toelichting over de toekomstvisie van de firma en de daarbij horende roadmap voor de komende 5 jaar.
- Een geldig EMAS/ISO (milieubeheersysteem) certificaat, of een verklaring of bewijzen inzake gelijkaardige maatregelen op het gebied van milieubescherming

Gunningscriteria:

Het bestek omvat o.m. een uitgebreid gunningscriterium "duurzaamheid" op 25 van de 100 punten en daaraan gekoppeld vrij gedetailleerde rapporteringsvereisten. Voor de beoordeling van de offerte in het licht van dit gunningscriterium "duurzaamheid" werd **een plan van aanpak i.v.m. duurzaamheid** gevraagd, waarin de inschrijver beschrijft hoe hij de raamovereenkomst zal aanpakken en hoe hij aandacht zal besteden aan duurzaamheid bij het uitvoeren ervan. Het gaat dus concreet op de uitvoering van de opdracht en dus niet zozeer over de duurzaamheidsprestatie van de uitvoerder zelf (als organisatie).

Dit plan van aanpak (max. 6 A4 pagina's) dient op volgende dimensies in te zoomen: **duurzaamheid van het transport, duurzame verwerking van de afvalfracties, advies/ begeleiding/ ondersteuning en de sociale/ ethische aspecten.**

- Duurzaamheid van het transport:

Wat betreft dit element kan o.m. ingezet worden op het volgende: transport met milieuvriendelijke voertuigen (euroklasse, energielabel), beperking van uitstoot, beperking en efficiëntie van de transportbewegingen (nabijheid van verwerkingslocaties, slimme ophaalroute, samenwerking met logistieke partners, ...)

- Duurzaamheid van de verwerking van de afvalfracties:

Dit element wordt gunstiger beoordeeld naargelang de mate waarin afvalfracties worden gerecycleerd en de hoogwaardigheid van de recyclage. Upscaling wordt beter beoordeeld dan downscaling. Om een hoge score te behalen moet de afvalfractie die niet gerecycleerd wordt, zo klein mogelijk zijn. Fracties die niet gerecycleerd worden, kunnen gebruikt worden voor het opwekken van energie. Ook de milieu-impact van het recyclageproces (energieverbruik, waterverbruik, uitstoot) kan in het kader van dit beoordelingselement worden aangehaald.

- **Advies, begeleiding en ondersteuning** op vlak van het verbeteren van het afvalbeleid van de besteller: wat dit element betreft kan o.m. ingezet worden op het aanbieden van gratis advies en/of dienstverlening (bv. regelmatige audits en daaruit voortvloeiende verbeteringsvoorstellen rond het bestaand afvalbeheer, scans, advies bij de keuze van recipiënten en indeling van afvallokalen, sensibiliseringscampagnes, communicatiemateriaal, voorbeeldcases, vergelijkingen met andere organisaties, ...) om het afvalbeleid van de besteller economisch efficiënter en/of duurzamer te maken.

- **Sociale en ethische aspecten:** De aanbestedende overheid kan bij de beoordeling van het plan van aanpak ook rekening houden met de sociale en ethische aspecten van de raamovereenkomst en de recyclageprocessen. Het inzetten van sociale economiebedrijven in het recyclageproces of het inschakelen van kansengroepen kan dan ook een positief element zijn. Ook andere initiatieven zoals het lidmaatschap van een multistakeholderoverleg i.v.m. sociaal en ethisch welzijn, een code of conduct met ethische bepalingen die contractueel wordt opgelegd t.a.v. contractanten en het behalen van een sociale standaard (bv. SA8000) kunnen de score positief beïnvloeden. Hierbij is het belangrijk dat de inschrijver concretiseert hoe die initiatieven bijdragen tot een sociale en ethische uitvoering van het concrete voorwerp van de raamovereenkomst.

Clausule uit het bestek "Openbare procedure voor het verzorgen van de afvalinzameling in verschillende gebouwen"

Voor de beoordeling van de offertes werd specifiek aandacht geschonken aan het voorstel van de inschrijvers om het geproduceerde afval te verminderen (bv. door vermijden van afval of hergebruik) en de recyclagegraad van het resterende afval' te verhogen. Volgende 4 elementen werden nagegaan bij de beoordeling van het 'advies' van de inschrijvers:

- In kaart brengen van de beginsituatie met oog op juiste acties (o.a. afvalinzameling)
- Activiteiten m.b.t. afvalpreventie (bv. door vermijden van afval of hergebruik)
- Maatregelen om recyclagegraad te vergroten en dus restafvalfractie te verkleinen
- Focus op voortdurend verbeteren

Technische criteria:

Binnen de technische criteria maakt de Vlaamse overheid expliciet duidelijk dat in deze opdracht aandacht moet gaan naar 'het op een duurzame manier vervoeren en verhandelen van afvalstoffen, het maximaliseren van hergebruik van selectief ingezamelde afvalstoffen en bijhorende transparante communicatie'. Er wordt hierbij verwezen naar een wetgevend kader met name, het materialendecreet voor een duurzaam materialenbeheer (Decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen) en het Besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA). Dit is dus een verwijzing naar een legaal kader en geen extra bovenwettelijke eis.

6. Resultaten

Het resultaat is een flexibele raamovereenkomst waarin de verschillende klanten hun gading vinden. Door af te nemen kunnen ze een duurzame afvalinzameling realiseren. Een besteller op het contract kan opteren voor recurrente dienstverlening (periodieke ophaling) voor verschillende courante afvalfracties en verschillende recipiënten. Daarnaast kunnen bestellers ook ad hoc en éénmalig een recipiënt laten plaatsen voor minder courante afvalfracties (bv. textiel of piepschuim). Het feit dat klanten kunnen afnemen op dit contract betekent in de praktijk al een positieve impact op vlak van scheiden en valoriseren van afvalstromen. Deze impact is niet in cijfers uitgedrukt (nulmeting, periodieke opvolging). Een interessante kanttekening is dat de meeste percelen toch worden uitgevoerd door grote gevestigde afvalbedrijven maar dat er ook een perceel is terecht gekomen bij een kleinere speler. Eén van de doelstellingen van het opdelen in percelen was namelijk de toegang van de opdracht voor kmo. Alle percelen worden naar behoren uitgevoerd.

Andere resultaten zijn de inzichten die verworven zijn tijdens het proces van de gunning: het was geen evidentie om de gunningscriteria op vlak van duurzaamheid te beoordelen omwille van de grote diversiteit aan antwoorden en voorstellen:

- Bij de vraag over de **duurzame verwerking van afval** zien we dat de offertes– buiten de verwerkingsmethoden die al standaardpraktijk of zelfs verplicht zijn– weinig extra informatie bevatten over de 'duurzame' verwerking van de afvalstoffen. Enkele opties werden voorgesteld, zoals een samenwerking met Oxfam m.b.t. hergebruik van meubilair en de terugname van tonerpatronen met oog op de productie van gereconditioneerde tonerpatronen. Het is voor aankopers ook moeilijk om te beoordelen of wat in de offertes beschreven wordt, uiteindelijk ook verder gaat dan wat wettelijk verplicht is. Hiervoor is samengewerkt met experts zoals de OVAM nodig.
- Ook voor de **sociale en ethische aspecten** was er een grote diversiteit aan voorstellen: de ene inschrijver focust op het inzetten van leerlingen, de andere zet in op een meer divers aanwervingsbeleid, nog een ander voorstel gaat over de samenwerking met maatwerkdrijven. Het is niet eenvoudig om dit te "vergelijken" en in te schatten wat verder gaat dan de standaard.
- **De kost voor duurzaamheid was onduidelijk.** De meeste inschrijvers hebben duurzaamheid aan bod laten komen maar het was niet duidelijk of ze deel uitmaakten van het prijsvoorstel of dat een extra, niet gespecificeerde, prijs moest betaald worden.

7. Geleerde lessen

Het was geen evidente oefening om de verschillende bestaande opdrachten voor afvalophaling per gebouw om te zeggen en de noden te bundelen in één raamovereenkomst. De raamovereenkomst moet werkbaar zijn voor verschillende gebouwen en verschillende klanten, allen met verschillende noden (verschillende volumes, afvalfracties, dienstverlening, ...). De belangrijkste leerles was dat de gunningscriteria te 'open' en te 'vrij voor interpretatie' waren en dat er best meer objectieve meetmethodes worden meegenomen zoals bijv. een extra post in de inventaris voor het duurzaam verwerken van een afvalstroom, etc.

Volgende 5 leerlessen zijn relevant in het kader van dit contract:

- 1. Betrekken van andere overheidsdiensten die een specifieke expertise hebben**, bv. Departement Omgeving voor de specifieke milieu-expertise, OVAM voor advies op vlak van definiëring, opsplitsing en verwerking afvalstoffen) en Team Interne Milieuzorg.
- 2. Goed specificeren en omschrijven wat onder elke afvalfractie valt** – bv. het onderscheid tussen keukenafval, GFT-afval, en OBA (organisch-biologisch bedrijfsafval),... Elke afvalstroom kan een andere valorisatie met zich meebrengen, dus hoe gedetailleerder beschreven, hoe gericht de aanbieder een voorstel kan uitwerken.
- 3. Focus op een partnerschap met de opdrachtnemer** waarbij samen gestreefd wordt naar de vermindering van de afvalhoeveelheden (o.a. door preventie en hergebruik) en voor het resterende afval een hoog en steeds stijgend recyclagepercentage wordt nagestreefd.
- 4. Vraag niet alleen rapportering aan de klanten, maar ook een centrale rapportering** over de hele (Vlaamse) overheid over de hoeveelheid ingezamelde afvalstoffen en de manier waarop ze verwerkt worden. Dit kan interessante informatie opleveren voor beleid en werking van de (Vlaamse) overheid als geheel.
- 5. Overweeg het eisen van een milieumanagementsysteem**, 4 van de 5 inschrijvers gaven aan rond ISO 14001 te werken en ook de verantwoordelijke dienst voor het raamcontract (Het Facilitair Bedrijf) start begin 2018 de invoering van ISO 14001 op.

Het Facilitair Bedrijf heeft alvast de intentie om de leerlessen mee te nemen in de volgende raamovereenkomst voor afvalophaling en daar ook nog een stap verder te gaan door de principes van valorisatie van afvalstromen mee te nemen (en in te zetten op circulaire economie).

Meer sheets zoals deze vind je op:
www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Federaal Instituut voor
**Duurzame
 Ontwikkeling**

